

418423

III 1892,

33-129

Aleg. 33.

19/73/83

1300 v

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie deklaracji co do umieszczenia klinik przy szpitalu powszechnym we Lwowie dla przyszłego fakultetu medycznego wszechnicy lwowskiej.

Wysoki Sejmie!

Przy uchwalaniu projektu ustawy o urządzeniu służby zdrowia w gminach i na obszarach dworskich w dniu 24. listopada 1890 ponowił Wysoki Sejm wezwanie do c. k. Rządu o przyspieszenie uzupełnienia Uniwersytetu lwowskiego wydziałem lekarskim.

Przedstawiając dziś Wys. Sejmowi konkretne wnioski w powyższym przedmiocie, wielokrotnie w Wys. Izbie dyskutowanym, zaznaczamy przedewszystkiem, iż rezolucye Wys. Sejmu i nsilne starania podejmowane przez Wydział krajowy, poparte życzliwie przez c. k. Namiestnika, tudzież przez Koło polskie w Wiedniu, a domagające się zadośćuczynienia słusznym i od tal. dawna uznawanym potrzebom kraju w powyższym kierunku, wyjednały spełnienie tych postulatów tak dalece, iż dzięki Najmiłościwzemu oświadczeniu Najjaśniejszego Pana, spowodowanem łaską i życzliwością dla kraju naszego, sprawa uzupełnienia wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim stała się dziś aktualną i weszła na drogę bliskiego urzeczywistnienia.

Po tym krótkim wstępie, odnoszącym się do przeszłości, na którym ograniczamy się z uwagi, że jest ona Wys. Izbie dostatecznie znaną, przystępujemy do przedstawienia Wys. Sejmowi szczegółów działalności Wydziału krajowego od chwili, gdy rozpoczęte już zostały przedwstępne rokowania, zmierzające do uzupełnienia wszechnicy lwowskiej wydziałem lekarskim.

Otrzymałszy dołączoną tu w odpisie odezwą c. k. Prezydium Namiestnictwa z d. 5. lutego 1891 l. 861/pr. (Aleg. A.) zaproszenie do wyznaczenia delegatów celem wzięcia udziału w obradach ankiety, w przedmiocie wypracowania szczegółowego programu utworzenia wydziału lekarskiego w Uniwersytecie lwowskim, — zamianował Wydział krajowy delegatami swoimi: Członka Wydziału krajowego Dra Franciszka Hoszarda, radcę i inspektora szpitali Dra Stellę Sawickiego i dyrektora krajowego szpitala powszechnego Dra Bolesława Głowackiego.

W ankiecie tej, która odbyła się w c. k. Namiestnictwie pod przewodnictwem c. k. wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej Dra Bobrzyńskiego, wzięli nadto udział delegaci uniwersytetu Jagiellońskiego Dr. Korczyński i Dr. Browicz, delegat uniwersytetu lwowskiego Dr. Radziszewski, delegat miasta Lwowa Dr. Króweżyński, delegat Towarzystwa lekarskiego lwowskiego, Dr. Ziembicki, referent spraw sanitarnych w c. k. Namiestnictwie Dr. Merunowicz, profesor c. k. szkoły położnych Dr. Czyżewicz, c. k. starosta Liuk i c. k. radca budownictwa przy c. k. Namiestnictwie Braunseis.

~~7479~~
111 12

Wynik obrad tej ankiety zakomunikowało nam c. k. Prezydium Namiestnictwa w dołączonej odezwie z dnia 20. lutego 1891 l. 1601/pr. (Aleg. B.), upraszając zarazem o jak najdokładniejsze sformułowanie oświadczenia i ściśle oznaczonych wniosków cyfrowych ze strony Wydziału krajowego celem przedłożenia ich JE. p. Ministrowi wyznań i oświaty.

Przy obradach nad szczegółami wymogów, które w odezwie powyższej jako punkt wyjścia dalszej akcyi w sprawie utworzenia wydziału lekarskiego do kraju postawionymi zostały, uznai Wydział krajowy za słuszne i zgodne z interesem funduszu krajowego wszystkie wnioski i zastrzeżenia, poczynione przez zastępcę swego w ankiecie, a w szczególności żądanie, iżby c. k. skarb państwa przyczynił się kwotą 150.000 zł. do wydatków na budowę dwóch osobnych klinik, jeżeli koszt wraz z zakupnem gruntu nie przeniesie kwoty 300.000 zł. — niemniej stosowną subwencją wynoszącą przynajmniej połowę wydatków, spowodowanych potrzebą rozszerzenia po nad plan pierwotny zakładu położniczo-ginekologicznego.

Oświadczając zaś gotowość prowadzenia administracyi klinikami przez zarząd szpitala uczynił to Wydział krajowy zależnem od warunku, iż kliniki staną tuż obok gmachu szpitala głównego i będą nam oddane zupełnie urządzone, t. j. zaopatrzone w potrzebne sprzęty, bieliznę pościel i narzędzia.

Zastrzeżenia te w obronie skarbu krajowego poczynione, znalazły też wyraz w odezwie naszej z d. 16. marca 1891 l. 7572, zamieszczonej jako alegat C.

W odpowiedzi na powyższą odezwę nadesłało nam c. k. Prezydium Namiestnictwa pod dniem 23. sierpnia 1891 l. 8.500/pr. zawarty w (Aleg. D.) projekt deklaracyi normującej zobowiązania, które Wydział krajowy imieniem funduszu krajowego przyjąć ma, tudzież udział skarbu krajowego w kosztach połączonych z założeniem fakultetu lekarskiego.

C. k. Prezydium Namiestnictwa domagając się większych jeszcze ofiar i gotowości do ustępstw, aniżeli to w powyżej powołanej odezwie naszej oświadczyliśmy, podniosło między innymi, że na wyższą subwencję ze strony c. k. skarbu państwa fundusz krajowy również i z tego względu liczyć nie może, iż kraj, przyjmując gmach szpitalny i położniczy, przyjął też na siebie obowiązek użyczenia ich na cele nauki. Nadto, że całe koszty budowy zakładów nieklinicznych, tudzież stałego utrzymania wydziału lekarskiego spadają wyłącznie na skarb państwa, wobec czego JE. p. Minister wyznań i oświaty domagać się musi także przyjęcia wszystkich kosztów adaptacyi w gmachu szpitalnym i położniczym.

Wydział krajowy wzięwszy pod ścisłą rozwagę szczegóły odezwę powyższej, tudzież warunki propowanej deklaracyi, postanowił zeznać tę deklaracyę w zasadzie, z zastrzeżeniem atoli aprobaty Wys. Sejmu, która nada jej dopiero moc obowiązującą.

Przy powzięciu uchwały w tym względzie kierował się Wydział krajowy motywami, podniesionymi już na wstępie niniejszego sprawozdania a w szczególności oświadczeniem ze strony c. k. Rządu, iż tylko zadośćczynienie żądaniom objętym deklaracyą usunąć może ostatecznie trudności, jakie stają jeszcze w drodze utworzeniu fakultetu lekarskiego. C. k. Prezydium Namiestnictwa położyło bowiem szczególny nacisk na okoliczność, iż JE. Pan Minister wyznań i oświaty liczy na jak najdalej idącą pomoc materialną ze strony kraju, od której głównie zależy zaprowadzenie nauki lekarskiej na wszechuicy lwowskiej, zatem urzeczywistnienie celu, do którego Wysoki Sejm i kraj od tak dawna zdązał.

Odezwą z d. 15. września b. r. do l. 40.278, w (Aleg. E.) zamieszczoą, przestaliśmy tedy c. k. Prezydium Namiestnictwa zeznaną przez Wydział krajowy deklaracyę w duchu żądanym przez c. k. Ministerstwo wyznań i oświaty, po wprowadzeniu atoli niektórych modyfikacyj i zmian w udzielonym nam projekcie, które na podstawie faktycznych stosunków uznaliśmy za konieczne.

W odpowiedzi na tę odezwę naszą otrzymaliśmy zawiadomienie c. k. Namiestnictwa z d. 12. listopada 1891 l. 83.942, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość, raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 25. października 1891 Najmiłościwiej zezwolić, ażeby jeśli potrzebne ku temu

środki finansowe w drodze konstytucyjnej będą przyznane, aktywowano w uniwersytecie lwowskim wydział lekarski z początkiem roku szkolnego 1894/5, a następnie w czterech po sobie następujących latach po jednym dalszym z kolei roku studyów tegoż wydziału. Zarazem raczył Najj. Pau upoważnić J. E. Pana Ministra wyznań i oświaty, ażeby z możliwym pośpiechem doprowadził do skutku rokowania podjęte na podstawie deklaracji zeznanej przez Wydział krajowy pod dniem 15. września 1891 w przypuszczeniu, iż Wysoki Sejm deklarację tę zatwierdzi.

Z uwagi na okoliczność, że wskutek wydania Najw. postanowienia o aktywowaniu wydziału lekarskiego, termin otwarcia fakultetu dokładnie jest już znany, okazała się oczywiście potrzeba odpowiedniej zmiany, względnie sprecyzowania brzmienia artykułów V. i XIII. deklaracji, która to zmiana wprowadzoną już została do projektu umowy, jaki Wysokiemu Sejmowi na końcu niniejszego sprawozdania przedstawiamy.

Ponieważ plany i kosztorysy tak budowy pawilonów klinicznych jak i zakładu ginekologiczno-położniczego, o którym osobno Wys. Sejmowi zdajemy sprawę, ułożone być mają za wspólnem porozumieniem się z c. k. Rządem, a wymagane czynności w tym względzie dopiero po upoważnieniu ze strony Wys. Sejmu do zawarcia umowy przedsięwzięcie będzie można, przeto Wydział krajowy nie może już obecnie przedstawić Wys. Sejmowi wniosków uzasadniających żądanie potrzebnych kredytów na budowę.

Pragnąc atoli dać przynajmniej przybliżony obraz wydatków, jakie kraj z tego tytułu ponieść będzie musiał, przedstawiamy tu daty zaczerpnięte z zestawienia kosztów budowy i urządzenia klinik w Krakowie, wraz z ogólnem obliczeniem zastosowaniem do potrzeb, jakie okazały się koniecznymi u nas przy budowie i adaptacyach wymaganych lokalności.

Budowa kliniki chirurgicznej w Krakowie kosztowała	107.000 zł.
Przyjmując tę cyfrę i tutaj, wypadnie preliminować na budowę dwóch klinik sumę	214.000 „
Koszta wewnętrznego urządzenia kliniki chirurgicznej we Lwowie mieszczącej 45 łózek, wyniosą w przybliżeniu	7.245 „
Koszta wewnętrznego urządzenia kliniki chorób wewnętrznych na 50 łózek wyniosą	8.050 „
Urządzenie osobnej podręcznej pracowni bakteriologicznej i zbudowanie składów na słomę, tudzież wybudowanie chlewków będzie kosztowało około	3.000 „
Przybliżone koszta urządzenia kliniki ocznej i syfilitycznej w szpitalu głównym we Lwowie wyniosą	3.143 „
Urządzenie stacji wodnej według obliczenia architektki kosztować będzie	30.000 „
Uporządkowanie ogrodu pomiędzy klinikami	1.000 „
Wybudowanie nowej kuchni z magazynami	20.000 „
Rozszerzenie pralni	4.000 „
Razem	270.438 zł.

Z uwagi zaś na okoliczność, że w budować się mającym zakładzie położnic (o którym jak to wyżej nadmieniliśmy, przedstawiamy Wys. Sejmowi równocześnie osobne sprawozdanie, urządzoną być ma klinika ginekologiczno-położnicza, zwiększony się preliminowany z tego tytułu w zeszłorocznym sprawozdaniu naszym wydatek na budowę, wliczając już wartość gruntu kupionego za sumę 20.000 zł. i przewidywane koszta urządzenia zakładu ginekologicznego, o kwotę 47.000 zł.

Wreszcie koszt urządzenia wewnętrznego tej kliniki mieszczącej 45 łózek wyniesie w przybliżeniu około . . . . . 14.000 „

Ogółem tedy wyniosą koszta budowy i urządzenia pawilonów klinicznych, tudzież urządzenia klinik w gmachu szpitala wraz z nadwyżką wydatku wskutek

rozszerzenia budowy i urządzenia zakładu położniczo-ginekologicznego w przybliżeniu sumę	331.438 zł.
Gdy zatem c. k. skarb państwa partycypuje w tych wydatkach subwencją w kwocie	150.000 „
Pozostaje do pokrycia przez fundusz krajowy kwota	181.438 zł.

Reasumując tedy przytoczone powyżej motywa i szczegóły, uzasadniające czynności i postanowienia Wydziału krajowego, podjęte w toku rokowań, zmierzających do aktywowania fakultetu lekarskiego przy wszechnicy lwowskiej, Wydział krajowy przedstawia Wys. Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia umowy w c. k. Administracją państwa na podstawie deklaracji zeznanej przez Wydział krajowy w dniu 15. września r. b. w brzmieniu następującem:

U m o w a

która została zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego a c. k. Administracją państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy zobowiązuje się na gruncie należącym do ogólnego szpitala krajowego we Lwowie wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnętrzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak, aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem w ten sposób, iż:

- a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4--6 sal większych i 4 pokoje (separatki) razem na 50 łóżek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratorium bakteriologiczne i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratorium dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie dla dwóch asystentów po jednym pokoju i przedpokojn, w snterenach lnb na poddaszu dwa pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzorczyń, izbę do przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;
- b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale chorych po 10 łóżek, 2 separatki, salę operacyjną małą do laparatomij, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antyseptycznych, dwa mieszkania asystentów i dwa mieszkania dozorców, garderobę uczniów, knehnię, łazienki dla chorych i dla personaln, windę, wychodki, w osobnem zabudowaniu podręczną pracownię bakteriologiczną;
- c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych, 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łózkach dla położnic chorych, 8 separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla ciężarnych, salę operacyjną, salę dla rodzących, salę wykładową, która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profesora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych, bakteryologicznych, pokój do ćwiczeń operacyjnych, mieszkanie dla dwóch asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów o dwóch łózkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby, magazyn na bieliznę i sprzęty, łazienki i dwie kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptację:

- a) klinikę chorób ocznych obejmującą potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych, amfiteatralną salę operacyjną zarazem wykładową, która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozorezyń i pokój dla dozorezyni starszej, kuchnię, łazienki, wychodki, pokój dla służącego;
- b) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą potrzebną ilość sal dla chorych na umieszczenie 40 łóżek, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych pięciu klinik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym.

Koszta tego urządzenia nie mogą przekraczać sumy 20.000 zł. w. a.

Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów ztąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe, zupełnie urządzone, odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w następującym porządku czasu:

- 1) klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897;
- 2) klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897,
- 3) klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI. C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik. Sprzęty jednak, sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu, pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący klinikami są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach, jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykle oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. Gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztów porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki itp. ze względu na potrzeby nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa.

Sposób obliczania tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracją państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się pomieścić je w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu a c. k. Administracyą państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XII. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego, a zmarłych w szpitalu, mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego.

Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adaptacyi, wymienionych w art. I. niniejszej umowy obowiązuje się przyczynić subwencyą 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok 1895.

Art. XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących, nieostemplowanych, podpisanych przez c. k. Namiestnika Galicyi oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego.

Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 12 stycznia 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca.

Dr. Franciszek Horszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

O d p i s

odezwy Prezydium c. k. Namiestnictwa z dnia 5. lutego 1891 l. 861/91
do Wydziału krajowego.

Jego Ekscelecyja Pan Minister wyznań i oświaty reskrytem z dnia 22. grudnia 1890 l. 2.366, poruczył mi wypracowanie szczegółowego programu utworzenia wydziału lekarskiego w c. k. Uniwersytecie lwowskim.

W tym celu zwołałem ankietę fachową na dzień 1. lutego 1891 do Krakowa, do której zaprosiłem profesorów wydziału lekarskiego c. k. Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, delegata c. k. Uniwersytetu lwowskiego i referenta spraw sanitarnych w c. k. Namiestnictwie.

Zadaniem tej ankiety, która odbyła swe posiedzenia pod przewodnictwem pana c. k. Wiceprezydenta Rady szkolnej krajowej, było wszechstronne wyjaśnienie potrzeb przyszłego wydziału lekarskiego na Uniwersytecie lwowskim.

Obecnie należy zauważyć, w jaki sposób możnaby ze względu na stosunki lokalne uczynić zadość potrzebom w ten sposób wskazanym, a mianowicie, gdzie umieścić instytut medyczny z możebnym zaszanowaniem finansów państwa. Dla zastanowienia się nad tem pytaniem i sformułowania możebnych wniosków, zwołuję osobną ankietę, do której prócz delegatów wydziału lekarskiego Uniwersytetu krakowskiego i delegata Uniwersytetu lwowskiego, zapraszam zastępców świątelnego Wydziału krajowego i miasta Lwowa, referenta spraw sanitarnych w Namiestnictwie, c. k. Radę budownictwa Braunseisa i prof. Dra Czyżewicza.

Ankieta ta zbierze się w gmachu c. k. Namiestnictwa w sali posiedzeń sekcyjnych c. k. Rady szkolnej krajowej w dniu 14. lutego b. r. o godzinie 10. przed południem pod przewodnictwem pana c. k. Wiceprezydenta Dra Bobrzyńskiego.

Przedmiotem jej obrad będą następujące sprawy:

1. Sprawa możliwego umieszczenia klinik uniwersyteckich w gmachach szpitala krajowego lwowskiego;
2. sprawa ewentualnego objęcia administracji klinicznej przez świątelną Wydział krajowy;
3. sprawa dostarczenia klinikom potrzebnej dla celów naukowych liczby chorych;
4. zapewnienie dostawy zwłok dla instytutów anatomii opisowej i anatomii patologicznej;
5. obmyślenie placów pod budowę gmachów dla tych instytutów medycznych, które w szpitalu krajowym nie znajdują pomieszczenia, przyczem oprócz gruntów ofiarowanych przez miasto Lwów, należałoby wziąć pod rozwagę odstąpienie części gruntów oddanych do użytku szkole weterynaryj.

Zawiadamiając o tem uprzejmie świątelną Wydział krajowy, mam zaszczyt upraszać Go, aby na posiedzenie wspomnianej właśnie ankiety, przysłać zechciał swoich delegatów celem wzięcia udziału w obradach. Będą one miały na razie charakter informacyjny i posłużą mi za podstawę do określenia, czego na rzecz utworzyć się mającego wydziału miałbym zażądać od Reprezentacji kraju i od Reprezentacji miasta Lwowa.

W załączeniu przesyłam Świątnemu Wydziałowi krajowemu wykaz lokalności potrzebnych dla pomieszczenia katedr i instytutów wydziału lekarskiego we Lwowie, ułożony na podstawie obrad ankiety krakowskiej. Badeni w. r.

D. j. w.

Subalegat a. do Aleg. A. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 50.634.

Zestawienie.

potrzebnych lokalów dla zakładów klinicznych wydziału lekarskiego
we Lwowie.

I. Klinika chorób wewnętrznych.

a) 4—6 sal większych po 8 łóżek, 4 sal tak zwanych separetek po 1. łóżku, razem łóżek 50, — *b)* amfiteatralna sala wykładowa, — *c)* podręczne laboratorium bakteryologiczne, — *d)* podręczne laboratorium chemiczno-mikroskopowe, — *e)* małe podręczne laboratoryum dla uczniów, — *f)* gabinet profesora, — *g)* poczekalnia dla chorych przychodnich, — *h)* mieszkanie dla dwu asystentów po 1 pokoju i przedpokoju, — *i)* w suterenaach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby, jeden pokój dla nadzoreczni, — *k)* izba do przechowania zwierząt do doświadczeń, *l)* łazienka, — *m)* kuchnia, — *n)* wychodki.

II. Klinika chirurgiczna.

a) 4 sale chorych po 10 łóżek, — *b)* 2 separatki, — *c)* 1 sala operacyjna oraz wykładowa, — *d)* 1 sala operacyjna mała do laparotomii, — *e)* 1 gabinet dla profesora, *f)* 1 poczekalnia dla chorych przychodnich, — *g)* 1 sala ordynacyjna dla chorych przychodnich, — *h)* 1 pokój do przyrządzania opatrunków antisept., — *i)* 2 mieszkania asystentów, — *k)* 2 mieszkania stróżów, — *l)* garderoba dla uczniów, — *m)* kuchnia, — *n)* 2 łazienki dla chorych i dla personalu, — *o)* winda, — *p)* wychodki, — *r)* w osobnym bundynku pracownia bakteryologiczna.

III. Klinika położniczo-ginekologiczna.

2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekol. — 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych — 1 sala dla ciężarnych z tapczanami wzdłuż ścian — 1 sala operacyjna — 1 sala dla rodzących — 1 sala wykładowa z auditorium — 1 sala o 6 łóżkach dla położnic chorych — 4 separatki po 1 do 2 łóżek dla niezwykłych przypadków porodów — 4 separatki po 1 do 2 łóżek dla niezwykłych przypadków ginekol. — 1 poczekalnia dla chorych przychodnich — 1 kancelarya — 1 gabinet dla profesora — 1 pokój do ćwiczeń mikrosk. i bakteryolog. — 1 pokój do ćwiczeń operacyjnych — 2 mieszkania dla dwu asystentów — 1 mieszkanie dla akuszerki — 1 pokój dla dyżurujących uczniów o 2 łóżkach — 1 pokój dla posługaczek — 1 pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby — 1 magazyn na bieliznę i sprzęty — łazienki — dwie kuchnie.

IV. Klinika okulistyczna.

6 sal dla chorych po 6 łózek — 4 separatki po 1 łóżku — 1 sala wykładowa zarazem operacyjna z amfiteatrem — 1 pokój poczekalny dla chorych przychodnich — 1 pokój ordynacyjny dla tychże chorych — 1 pokój do badania wziernikowego — 1 pracownia do badań mikroskopijnych — 1 kancelarya dla profesora, zarazem skład narzędzi oper., przyborów, biblioteka, 2 mieszkania dla asystentów po 1 pokoju i przedpokoju — 1 pokój dla posługaczek — 1 pokój dla starszej posługaczki — 1 pokoik dla stróża — 1 kuchenka podręczna — 1 łazienka o 2 wannach — wychodki — 1 pokój dla odźwiernego, jeżeli nie jest wspólny dla wszystkich klinik.

V. Klinika chorób skórnych i wenerycznych.

a) 8 sal po 5 łózek, — b) sala wykładowa dla 80 uczniów z krzesłem do badania kobiet i ze stołem operacyjnym — c) pracownia profesora oraz gabinet, — d) poczekalnia dla chorych przychodnich — mieszkanie dla asystenta, — e) łazienki o siedmiu wannach (2 wanny dla chorób skórnych, 4 dla wenerycz. 1 z przyrz. Hebry) — f) kuchnia, — g) wychodki.

VI. Klinika chorób dzieci.

Dwie większe sale po 8 łózek — dwie mniejsze sale po 4 łózka — sala wykładowa — kancelarya dla profesora oraz biblioteka i zbiory — mieszkanie asystenta — łazienka — kuchenka.

VII. Klinika chorób umysłowych.

1 sala wykładowa — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla spokojnych — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla szalowych — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla epileptyków — 2 sale chorych (mężczyzn i kobiet) dla zanieczyszczających się — 1 pokój dla profesorów, oraz skład przyrządów — 1 łazienka — 2 pokoje dla posługaczy wolnych od służby.

VIII. Klinika chorób nerwowych.

2 sale dla chorych po 10 łózek — sale dla przychodnich chorych — kancelarya dla profesora oraz skład przyrządów leczniczych.

IX. Klinika chorób krtani.

3 sale dla chorych po 6 łózek, z tych jedno dla dzieci dyfteryecznych — sala operacyjna zarazem sala wykładowa.

Uwaga. Powyższe postulata wszystkich zakładów klinicznych mogą jeszcze o tyle ulec zmianie, gdyby możebnem było połączenie pewnych klinik ze szpitalem powszechnym lub połączenie klinik z sobą, tak iżby niektóre ubikacje mogły być wspólnymi.

Zestawienie.

**potrzebnych lokalności dla zakładów nieklinicznych wydziału lekarskiego
we Lwowie.**

I. Anatomia opisowa.

Sala wykładowa z amfiteatrem — prosektoryum dla uczniów — pracownia dla profesora — pracownia dla asystentów — gabinet profesora — 4 sale na zbiory — garderoba dla paniów — winda — mieszkanie dla 2 asystentów — mieszkanie dla dwóch służących — kuchnia — piwiarnia — macerownia — lodownia — skład węgla.

II. Fizjologia.

Sala wykładowa z oświetleniem o ile możności z góry i urządzeniem dla zaciemniania — pokój do przygotowań demonstracyi (obok sali wykład.) — sala do badań elektrycznych o 2 oknach — pracownia chemiczna o 3 oknach z 2 kuchniami chemicznymi — pokój na pomieszczenie wag — pokój do fotografii z urządzeniem do zaciemniania — sala do wiwisekcyi i ćwiczeń fizjologicznych — pokoik do operacyi optycznych — pracownia profesora — kancelarya profesora oraz biblioteka — pokój do ćwiczeń histologicznych o 4—5 oknach — pracownia demonstratora, skład mikroskopów, barwików i przyborów histologicznych — pokój do specjalnych badań histologicznych — dwa mieszkania dla asystentów — mieszkanie dla służącego — warsztat — pokoik dla pomieszczenia operowanych zwierząt — stajenka — aquarium.

III. Zakład patologii ogólnej i doświadczalnej.

1. Sala wykładowa — 2. sala do wiwisekcyi — 3. pracownia profesora — 4. warsztat — 5. pracownia chemiczna — 6. pracownia bakteryologiczna — 7. pracownia histologiczna — 8. pracownia dla uczniów — 9. pokój do przygotowań na wykłady — pokój do przechowania materyaków i do obserwacyi zwierząt operowanych — 11. wychodki.

IV. Zakład farmakologii i farmakognozyi.

Sala wykładowa (może być wspólna z innym zakładem) — trzy sale muzealne, po część równocześnie do ćwiczeń histologicznych — pracownia chemiczna z aparatem destyl. — pokoik na pomieszczenie wag — sala do doświadczeń dla uczniów — sala do prac doświadczalnych — pokój na pomieszczenie zwierząt będących w obserwacyi — pokój dla badań optycznych (spektralnych) — kancelarya profesora oraz biblioteka — pomieszkowanie asystenta — pomieszkowanie posługacza — stajenka — wychodki.

V. Zakład anatomii patologicznej.

Prosektoryum oraz sala wykładowa z amfiteatrem — garderoba dla uczniów — dwie sale sekcyjne mniejsze — pracownia profesora — pracownia asystentów — pokój do doświadczeń —

większa sala do ćwiczeń histologicznych — cztery sale muzealne — dwa pokoje na pracownię bakterjol. — pokój na skład przyborów — mieszkanie dla asystentów — mieszkania dla posługaczy — w suterenach skład zwłok — składy węgla — stajenka — wychodki.

Przy tym zakładzie muszą być pomieszczone: dwie sale do ćwiczeń operacyjnych na zwłokach dla kliniki chirurgicznej — także dwie sale dla kliniki położniczej — także dwie sale dla kliniki okulistycznej.

V. Chemia lekarska.

Sala wykładowa z kuchnią chemiczną — sala ćwiczeń dla uczniów (najmniej 24 stołów) — pokój dla wag — pokój dla profesora oraz pracownia — biblioteka — pracownia asystenta — pokój do poszczególnych prac — mieszkanie dla asystenta — mieszkanie dla posługacza — skład — wychodki.

VI. Medycyna sądowa.

Prosektoryum wspólne z anatomią patol. — sala sekcyjna mniejsza — pracownia profesora, pracownia asystenta — mieszkanie asystenta — mieszkanie posługacza — komórka na przechowanie zwłok.

VII. H y g i e n a.

Sala wykładowa (może być wspólna) — dwa pokoje na zbiory — pokój do przygotowania przed wykładem — pracownia bakterjologiczna — dwa pokoje na pracownię chemiczno-histol. (jako pracownia do badania pokarmów i napojów) — pokój dla profesora oraz biblioteka — pracownia asystenta — mieszkanie dla asystenta — mieszkanie dla stróża.

Alegat B. do sprawozdania Wydziału krajowego LW. 50.634.

O d p i s

odezwy Prezydium c. k. Namiestnictwa z d. 20. lutego 1891 l. 1.601 pr.
do Wydziału krajowego.

Wskutek mojego zaproszenia z d. 5. lutego 1891 l. 861 pr. zebrała się w dniu 14. b. m. w c. k. Namiestnictwie ankietą w sprawie projektowanego utworzenia wydziału lekarskiego w c. k. Uniwersytecie lwowskim.

Na posiedzeniu tem, w którym wzięli udział Pp. zastępcy Świetnego Wydziału krajowego, wymienieni w szacownej odezwie z d. 10 b. m. l. 5.639, delegat miasta Lwowa oraz mężowie zawodowi do uczestnictwa w obradach powołani, rozważono wszechstronnie, w jaki sposób należy uczynić zadość potrzebom wydziału lekarskiego pod względem umieszczenia, administracji i dostarczenia materiału naukowego.

Wyniki tych obrad mające służyć za punkt wyjścia dalszej akcji w sprawie utworzenia wydziału lekarskiego, przedstawiają się jak następuje :

1) Państwowa administracja oświecenia postara się o umieszczenie instytutów nieklinicznych wydziału lekarskiego, to jest instytutów anatomii opisowej, medycyny sądowej, fizjologii, chemii lekarskiej, higieny, anatomii patologicznej, patologii ogólnej i doświadczalnej, farmakologii i farmakognozyi w sposób właściwy, ewentualnie przez wystawienie trzech osobnych budynków na gruncie, przez gminę miasta Lwowa dostarczyć się mającym, w pobliżu krajowego szpitala we Lwowie i odpowiednie onychże urządzenie.

2) Szpital krajowy powinienby oddać na cele nauki klinicznej wydziału lekarskiego pięć oddziałów szpitalnych, mianowicie jeden oddział dla chorób wewnętrznych, jeden oddział chirurgiczny, oddział położniczo-ginekologiczny, oddział okulistyczny i oddział dla chorób skórnych i wenerycznych a zarazem doda do każdego z tych oddziałów ubikacje, potrzebne do celów naukowych i ściśle klinicznych.

W dołączonym wykazie uwidoczniiono, w jakich rozmiarach wymienione oddziały szpitalne, które mają służyć do nauki klinicznej, urządzone być winny, oraz jakie lokalności dla celów ściśle naukowych do nich dodane być mają.

3) Oddziały szpitalne przeznaczone do nauki klinicznej, oraz należące do nich lokalności ściśle kliniczne, umieścićby należało w sposób następujący:

a) Oddział chorób wewnętrznych tudzież oddział chirurgiczny pomieścić należy w dwóch osobnych pawilonach, które wybuduje szpital, względnie fundusz krajowy na własnym gruncie i własnym kosztem obok głównego budynku szpitalnego, zastrzegając sobie prawo własności do tych budynków.

b) Zakład położnic, którego budowa wskutek uchwały Sejmu krajowego ma być w roku bieżącym rozpoczęta, winien być tak rozszerzony, iżby nadto pomieścił oddział ginekologiczny wraz z lokalnościami potrzebnymi dla celów naukowych wydziału lekarskiego i szkoły akuszerki. Cały ten dom położniczo-ginekologiczny miałby być oddany na cele naukowe.

c) Oddział okulistyczny, tudzież oddział dla chorób skórnych i wenerycznych wraz z oddnościami lokalnościami dla celów ściśle klinicznych trzeba by umieścić w głównym gmachu szpitalnym.

4) Gdyby ewentualnie okazała się potrzeba utworzenia jeszcze innych oddziałów dla nauki specjalnych gałęzi medycyny jak n. p. oddziału chorób nerwowych, chorób krtani, chorób uszu, i t. d. oddziały te winny znaleźć pomieszczenie w ubikacjach szpitala krajowego.

5) Państwowa administracja oświecenia miała by przyczynić się do kosztów budowy nowych pawilonów szpitalnych, względnie rozszerzenia domu położnic pewną subwencją.

6) Oddziałami szpitalnymi, służącymi do celów klinicznych, administrować ma zarząd szpitala krajowego według norm ustanowionych przez Wydział krajowy z uwzględnieniami wszakże specjalnych wymagań nauki klinicznej.

O ile koszta utrzymania i leczenia chorych na tych oddziałach, ze względu na potrzeby nauki przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokryć powinien fundusz państwowy.

Sposób obliczania tej nadwyżki i zwracania takowej pozostawia się dalszemu porozumieniu między państwową administracją oświecenia a Świetnym Wydziałem krajowym.

7) We wszystkich pięciu oddziałach szpitalnych oddanych na cele nauki klinicznej profesorowie Wydziału lekarskiego będą sprawowali zarazem obowiązki prymaryuszów szpitalnych i winni w tym względzie poddać się przepisom obowiązującym w szpitalu. Sekundaryusze szpitalni na tych oddziałach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

8) Profesorom służy prawo wybierania chorych potrzebnych do celów naukowych z całego szpitala. Wbrew woli chorego jednak nie może on być przeniesiony na oddział oddany do celów naukowych. Profesorom wolno chorych, którzy się okażą zbędnymi dla celów naukowych, przenosić każdego czasu na oddziały wyłącznie szpitalne.

9. Zwłoki wszystkich osób ubogich, zmarłych w szpitalu, mają służyć jako przedmiot naukowy bądź w zakładzie anatomii patologicznej, bądź w zakładzie anatomii opisowej, względnie także w zakładzie medycyny sądowej.

Profesor anatomii patologicznej będzie wskutek tego pełnił funkcję prosektora szpitalnego. Podając te wyniki obrad ankiety, mające charakter tylko informacyjny, do wiadomości Świątynego Wydziału krajowego, upraszam Świątynny Wydział krajowy o wzięcie ich pod światłą rozwagę i oznajmienie mi, czy Świątynny Wydział krajowy zgadza się w zasadzie na wskazany sposób połączenia oddziałów klinicznych ze szpitalem krajowym we Lwowie i czy jest skłonny wnioski temu odpowiednie, oparte na powyższych 9 punktach przyjętych przez ankietę, przedstawić Rezydentowi kraju na najbliższej sesji Sejmku krajowego.

Zarazem upraszam o podanie szczegółowych warunków w tej mierze, abym mógł na tej podstawie przedłożyć JE. p. Ministrowi wyznań i oświecenia w myśl Jego reskryptu z dnia 22 grudnia 1891 l. 2366|C. U. M. szczegółowy program aktywowania wydziału lekarskiego.

Mam zaszczyt zwrócić uwagę Św. Wydziału krajowego, że oprócz jednorazowego wydatku na aktywowanie wydziału lekarskiego spadną na skarh państwa koszta stałego utrzymania tego wydziału, które co najmniej w kwocie 100.000 zł. rocznie przyjąć trzeba i że pan Minister liczy na jak-najdalej idącą pomoc materyalną ze strony kraju oraz, że od tej pomocy według wyraźnego hrzmienia reskryptu ministeryalnego głównie zależy zaprowadzenie nauki lekarskiej w Uniwersytecie lwowskim, którego kraj tylokrotnie w rezolucyach sejmowych się domagał.

Gdy wreszcie tak ze względu na polecenie zawarte w reskrypcie ministeryalnym, jakoteż i w interesie samej sprawy należy program utworzenia wydziału lekarskiego w Uniwersytecie lwowskim przedłożyć panu Ministrowi w formie konkretnych, ściśle i cyfrowo oznaczonych wniosków i to w czasie jak najkrótszym, upraszam Świątynny Wydział krajowy, aby swoje oświadczenie zechciał sformułować jak najdokładniej i nadesłać je jak najspieszniej.

Jeżeliby Świątynny Wydział krajowy uważał za potrzebne przed sformulowaniem tego oświadczenia zażądać od Namiestnictwa jakich wyjaśnień lub porozumieć się z niem co do poszczególnych kwestyj, zechce Świątynny Wydział krajowy upoważnić swego delegata do traktowania w tej mierze w krótkiej drodze z panem c. k. wiceprezydentem c. k. Rady szkolnej krajowej. Badeni w. r.

Subalegat do Aleg. B. do sprawozdania Wydziału krajowego LWk. 50634|1891.

W y k a z

lokalności szpitalnych, które mogą być przeznaczzone na cele nauki klinicznej wydziału lekarskiego Uniwersytetu we Lwowie.

1. Oddział chorób wewnętrznych.

A. Lokale szpitalne

- 1) 4—6 sal większych po 8 łózek, 4 separatki po 1 łózku; razem 50 łózek;
- 2) kancelarya;

- 3) mieszkanie sekundaryusza z 1 pokoju i przedpokoju
- 4) w suterrenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby i 1 pokój dla nadzorczyńi;
- 5) łazienka;
- 6) kuchnia;
- 7) wychodki;

B. Lokale ściśle kliniczne.

- 1) Amfiteatralna sala wykładowa;
- 2) podręczne laboratorium bakteryologiczne;
- 3) podręczne laboratorium chemiczno-mikroskopowe;
- 4) małe podręczne laboratorium dla uczniów;
- 5) poczekalnia dla chorych przychodnich;
- 6) mieszkanie asystenta z 1 jednym pokojem i przedpokojem;
- 7) izba do przechowania zwierząt do doświadczeń;

II. Oddział chirurgiczny.

A. Lokale szpitalne.

- 1) 4 sale chorych po 12 łózek;
- 2) 2 separatki;
- 3) sala operacyjna mała do laparotomii;
- 4) kancelarya;
- 5) 1 pokój do przyrządzania opatrunków antyseptycznych;
- 6) 1 mieszkanie sekundaryusza;
- 7) 2 mieszkania stróżów;
- 8) kuchnia;
- 9) 2 łazienki dla chorych i dla personalu;
- 10) winda;
- 11) wychodki.

B. Lokale ściśle kliniczne.

- 1) Sala operacyjna;
- 2) 1 poczekalnia dla chorych przychodnich;
- 3) 1 sala ordynacyjna;
- 4) 1 mieszkanie asystenta;
- 5) garderoba dla uczniów
- 6) w osobnym budynku pracownia bakteryologiczna.

III. Oddział położniczo-ginekologiczny, zarazem szkoła położnic.

A. Lokale szpitalne.

- 1) 2 sale po 12 łózek dla chorych ginekologicznych;
- 2) " " " " położnic zdrowych;
- 3) 1 sala dla ciężarnych z tapczanami wzdłuż ścian;

- 4) sala operacyjna;
- 5) sala dla rodzących;
- 6) sala wykładowa z auditorium (wspólna dla akuserek i dla uczniów);
- 7) 1 sala o 6 łóżkach dla położnic chorych;
- 8) 4 separatki po 1—2 łóżek dla niezwykłych przypadków porodów;
- 9) 4 separatki po 1—2 łóżek dla niezwykłych przypadków ginekologicznych;
- 10) kancelarya;
- 11) mieszkanie sekundaryusza;
- 12) mieszkanie akuszerki;
- 13) 1 pokój dla posługaczek;
- 14) 1 pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby;
- 15) 1 magazyn na bieliznę i sprzęty;
- 16) łazienki;
- 17) 2 kuchnie;

B. Lokale ściśle kliniczne.

- 1) Poczekalnia dla chorych przychodnich;
- 2) gabinet dla profesora;
- 3) pokój do ćwiczeń mikroskopowych i bakteryologicznych;
- 4) pokój do ćwiczeń operacyjnych;
- 5) mieszkanie dla asystenta;
- 6) pokój dla dyżurujących uczniów o 2 łóżkach.

IV. Oddział okulistyczny.

A. Lokale szpitalne.

- 1) 6 sal dla chorych po 6 łóżek;
- 2) 4 separatki po 1 łóżku;
- 3) pokój poczekalny dla chorych przychodnich;
- 4) pokój ordynacyjny dla tychże chorych;
- 5) pokój do badania wziernikowego;
- 6) mieszkanie dla sekundaryusza (1 pokój, 1 przedpokój);
- 7) 1 pokój dla posługaczek;
- 8) 1 pokój dla starszej posługaczki;
- 9) pokój dla stróża;
- 10) kuchenka podręczna;
- 11) łazienka o 2 wannach;
- 12) wychodki;
- 13) pokój dla odźwiernego, jeżeli nie jest wspólny.

B. Lokale ściśle kliniczne.

- 1) Sala wykładowa zarazem operacyjna z amfiteatrem;
- 2) pracownia dla badań mikroskopowych;
- 3) kancelarya dla profesora, zarazem skład narzędzi operacyjnych, przyborów, biblioteka;
- 4) mieszkanie asystenta (1 pokój i przedpokój).

V. Oddział chorób skórnych i wenerycznych.

A. Lokale szpitalne.

- 1) 8 sal dla chorych po 5 łóżek;
- 2) łazienki o 7 wannach (2 wanny dla chorób skórnych, 4 dla wenerycznych, 1 z przyrządów Hebry);
- 3) kuchnia;
- 4) wychodki.

B. Lokale ściśle kliniczne.

- 1) Sala wykładowa dla 80 uczniów z krzesłem do badania kobiet i stołem operacyjnym;
- 2) pracownia profesora oraz gabinet;
- 3) poczekalnia dla chorych przychodnich;
- 4) mieszkanie dla asystenta oraz sekundaryusza.

Alegat C. do sprawozdania Wydziału krajowego LWk. 50634/1891.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z d. 16 marca 1891 l. 7572 do świetnego Prezydium c. k. Namiestnictwa.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 20. lutego 1891 l. 1601|kr. którą Świetne c. k. Prezydium zakomunikowało nam wynik obrad ankiety w przedmiocie projektowanego utworzenia wydziału lekarskiego w c. k. Uniwersytecie lwowskim i zanim przystąpimy do omówienia szczegółów, Wydział krajowy zaznaczyć pragnie przedewszystkiem stanowisko, z jakiego zapatruje się na sprawę powyższą. Wydział krajowy ma tedy zaszczyt podnieść, że jakkolwiek nie zapoznaje znacznych kosztów i wydatków, których utworzenie i aktywowanie wydziału lekarskiego ze strony c. k. skarbu państwa wymagać będzie, tudzież faktu wielkiej doniosłości dla kraju naszego, jaki upatruje w uzupełnieniu wszechniczy lwowskiej wydziałem lekarskim, jednak z drugiej strony nie może pominąć uwagi, że kraj nasz obciążony na równo z innymi krajami monarchii podatkami na rzecz państwa, ma też równe prawo domagania się, iżby pod względem zaopatrywania go w zakłady naukowe kosztem c. k. skarbu państwa traktowanym był tak samo jak inne kraje.

Fakt tedy uzupełnienia uniwersytetu, który jest zakładem państwowym, nie powinienby pociągać ofiar nadzwyczajnych ze strony kraju i tylko pod warunkiem tych ofiar być dokonanym zwłaszcza, jeśli uzupełnienia tego wymagają względy na dobro publiczne i interes tak państwa jak kraju.

Reprezentacya kraju naszego złożyła już niejednokrotnie dowody gotowości do ponoszenia ofiar bardzo znacznych nie tylko na cele lokalne krajowe, lecz i ogólnej natury państwowej. Dla tego też Wydział krajowy jako władza wykonawcza Wysokiego Sejmu ze stanowiska strzeżenia skarbu krajowego z wielką rozwagą przystępować musi do każdego kroku, który w następstwie pociąga za sobą znaczne obciążenie funduszu krajowego.

Przestrzeganie zaś tej zasady uważać musimy za tem bardziej nakazane tam, gdzie jak w obecnym wypadku, obowiązku wyłącznego ponoszenia ciężarów słusznie i sprawiedliwie ze strony c. k. skarbu państwa domagać się należy.

Ze względu atoli na ponawiane tylekroćnie życzenia kraju o uzupełnienie wszechnicy Iwo-wskiej wydziałem lekarskim, które znalazły wyraz w licznych rezolucjach przez Wysoki Sejm uchwalanych, nie mniej z uwagi na podniesioną już wyżej wielką doniosłość i nadzieje, jakie w urzeczywistnieniu tych postulatów Reprezentacyi kraju pokładamy, z drugiej strony oceniając trudności, jakie wyjednanie znaczniejszego kredytu z c. k. skarbu państwa napotyka, Wydział krajowy ma zaszczyt oświadczyć, iż zgadza się w zasadzie na przedstawienie Wysokiemu Sejmowi odpowiednich wniosków co do udziału funduszu krajowego w kosztach pierwszego założenia wydziału lekarskiego.

Warunki, jakie będziemy mieć na oku przy proponowaniu Wysokiemu Sejmowi wniosków Wydziału krajowego, przedstawiamy tu, idąc za porządkiem punktacyj, zawartych w powołanej na wstępie szacownej odezwie.

Zgadając się na połączenie oddziałów klinicznych ze szpitalem krajowym, Wydział krajowy gotów jest do zażądania od Wysokiego Sejmu stosownego kredytu na wybudowanie dwóch osobnych klinik dla chorób wewnętrznych i chirurgicznych, kosztem nieprzekraczającym łącznie z kosztami zakupu na grunt pod budowę tych dwóch klinik kwoty 300.000 zł. jeżeli na zakupno gruntu i wybudowanie tych pawilonów udzieloną będzie krajowi z c. k. skarbu państwa subwencya w wysokości 150.000 zł. a. w.

Subwencya ta ma być wypłaconą ze skarbu państwa przy rozpoczęciu budowy.

Program, plan i kosztorys tych pawilonów klinicznych mają być za wspólnem porozumieniem c. k. Rządu z Wydziałem krajowym ułożone i wykonane.

Plac pod budowę tych dwóch klinik obok głównego gmachu szpitalnego wybierze i zakupi Wydział krajowy.

Własność tych dwóch wybudować się mających budynków klinicznych odstąpi Wydział krajowy c. k. Rządowi, jednakowoż tylko na tak długo, dopóki będą służyły do celów klinicznych. Z chwilą, w której fakultet lekarski byłby zwinięty, powracają one na własność kraju.

Przyszły zakład położniczo ginekologiczny, którego budowa ma być przeprowadzoną w latach 1892 i 1893 kosztem funduszu krajowego, tudzież za przyczynieniem się stosowną subwencją c. k. skarbu państwa na rozszerzenie onegoż, oddanym zostanie do użytku dla celów naukowych wydziału lekarskiego, z zastrzeżeniem atoli prawa własności dla funduszu krajowego.

Oddział okulistyczny, tudzież oddział dla chorób skórnych i wenerycznych wraz z lokalnościami dla celów ściśle klinicznych zostanie pomieszczonym w głównym gmachu szpitala, nie biorąc jednak na fundusz krajowy obowiązku rozszerzenia w tym celu gmachu szpitalnego i ponoszenia kosztów wewnętrznej adaptacyi.

Pod tym samym warunkiem i na wypadek ewentualnej potrzeby starać się będzie Wydział krajowy o pomieszczenie w gmachu szpitala także innych oddziałów dla nauki specjalnych gałęzi medycyny.

Co do podniesionej w punkcie piątym kwestyi przyczynienia się państwowej administracyi oświecenia dla kosztów budowy nowych pawilonów, odpowiedzieliśmy już powyżej, tutaj dodajemy tylko, że przyrzeczona subwencya ze strony skarbu państwa z powodu zwiększonych kosztów, które wymagane rozszerzenie budowy i urządzenie przyszłego zakładu położnic za sobą pociągnie, winnaby pokryć przynajmniej połowę tych zwiększonych wydatków.

Administracyę klinikami mógłby w tych warunkach wykonywać zarząd szpitala krajowego tylko wówczas, jeśli kliniki te znajdować się będą tuż obok szpitala głównego, tudzież jeżeli będą Wydziałowi krajowemu oddane zupełnie urządzone t. j. zaopatrzone w potrzebne sprzęty, bieliznę, pościel i narzędzia.

Obowiązek ponoszenia przez fundusz państwowy nadwyżki kosztów leczenia i utrzymania chorych z powodu przekroczenia normy szpitalnej ze względu na potrzeby nauki, wypływa z natury rzeczy i nie ulega zdaniem naszym żadnej wąpliwości. Sposób zaś obliczenia i zwracania tej nadwyżki kosztów będzie przedmiotem późniejszego porozumienia.

Na wyrażoną w punkcie siódmym zasadę co do pełnienia przez profesorów we wszystkich pięciu oddziałach szpitalnych, oddanych na cele nauki klinicznej, zarazem obowiązków prymaryuszów w granicach przepisów obowiązujących w szpitalu, tudzież co do stosunku służbowego sekundaryuszów na tych oddziałach, Wydział krajowy się zgadza.

Również zgadzamy się na zapatrywanie Świetnego c. k. Prezydium, zawarte w punkcie ósmym co do wybierania chorych dla celów naukowych z zastrzeżeniem w tym ustępie zamieszczonem t. j., że wbrew woli chorego nie może on być przeniesionym na oddział oddany do celów naukowych.

Podnosimy wszakże potrzebę i tej jeszcze modyfikacji, iż zwłoki osób ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego a zmarłych w szpitalu mają służyć jako przedmiot nauki pod warunkiem, że rodzina zmarłego temu się nie sprzeciwi.

Nakoniec zaznaczyć tu musimy, że zdaniem Wydziału krajowego odpowiadałoby to słuszności, ażeby w razie, gdyby profesorem anatomii nie został zamianowanym dotychczasowy prosektor szpitala, tudzież gdyby który z prymaryuszów wskutek zamianowania profesorem kogo innego stał się zbędnym w szpitalu, wzięto pod rozwagę kwestyę bonifikacyi funkcyonaryuszów pominiętych.

Przedstawiając niniejsze oświadczenie, Wydział krajowy ma zaszczyt najusilniej upraszać Światne c. k. Prezydium o poparcie wpływem swoim wobec c. k. Ministerstwa sprawy uzupełnienia wszechnicy lwowskiej, tudzież wyjednania decyzji w tym kierunku, iżby w ocenieniu położenia ekonomicznego kraju żądana pomoc na ten cel od Reprezentacyi krajowej nie sięgała dalej, aniżeli to oświadczamy.

Sądzi też Wydział krajowy, że nie rozminie się z rzeczywistością twierdząc, iż Wysoki Sejm również tymi względami powodował się przy uchwalaniu rezolucyi w tej sprawie, że zatem gotowość do udziału w wydatkach na założenie fakultetu medycznego przy wszechnicy lwowskiej nie zechce przekroczyć granic wskazanych położeniem finansowym kraju.

D. j. w.

Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego LWkr. 50634|1791.

O d p i s

odezwy c. k. Prezydium Namiestnictwa we Lwowie z 23 maja 1891 l. 8500|pr. do Wydziału krajowego we Lwowie.

Odpowiadając na szacowną odezwę z dnia 16. marca 1891, l. 7572 mam zaszczyt zawiadomić Światny Wydział krajowy, że Jego Ekscelencyja pan Minister wyznań i oświaty przed powzięciem decyzji w sprawie utworzenia fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie zażądał przedłożenia Mu deklaracyi światnego Wydziału krajowego, ułożonej w formie możliwie obowiązującej a zawierającej ścisłe i szczegółowe określenie obowiązków i świadczeń,

któreby na wypadek utworzenia tego fakultetu fundusz krajowy na siebie przyjąć był gotów. Określenie to nastąpić ma na podstawie programu zaprowadzenia fakultetu, który Jego Ekscelencyi panna Ministrowi z mej strony miałem zaszczyt przedłożyć a w ułożeniu którego i reprezentant Świątnego Wydziału krajowego zechciał wziąć żywy udział. Sądzę, że Świątnemu Wydziałowi krajowemu zadanie najlepiej ułatwię i podstawę do porozumienia się najłatwiej stworzę, załączając projekt żądanej deklaracji. Ułożyłem go w duchu ogólnych oświadczeń, zawartych w szacownej odezwie z dnia 16. marca 1891, l. 7572, które jednak wypadło wyspecyjalizować i zastosować do programu organizacyi fakultetu.

Świątny Wydział krajowy projekt ten deklaracyi raczy wziąć pod swoją światłą i życzliwą rozważę a jeżeliby w nim cokolwiek potrzebowało wyjaśnienia lub zmiany, znieść się ustnie z c. k. wiceprezydentem Rady szkolnej Drem Bobrzyńskim, którego do tej czynności z mej strony deleguję.

Dziś jednak poczytuję już sobie za obowiązek zakomunikować Świątnemu Wydziałowi krajowemu, że Jego Ekscelencya pan Minister nie mógłby przyczynić się do budowy pawilonów klinicznych kwotą większą nad 140—150.000 zł. Subwencya ta, na którą skarb państwa mógłby się zgodzić, reprezentuje prawie połowę maximum wydatków, któreby kraj miał ponieść na budowy i przebudowy w celach klinicznych.

Wobec wielkiego pożytku i doniosłości, jaką posiada uzupełnienie Uniwersytetu lwowskiego dla Galicyi, większa subwencya nie dałaby się usprawiedliwić. zwłaszcza, że kraj przyjmując gmach szpitalny i położniczy, przyjął na siebie wyraźny obowiązek użyczenia ich na cele nauki. W pomieszczeniu klinik w tych budynkach nie można też widzieć tylko koncesyi ze strony kraju. Dlatego, jak niemniej z powodu, że całe koszty budowy zakładów nieklinicznych spadają wyłącznie na skarb państwa bez żadnego przyczynienia się ze strony funduszu krajowego, musi Jego Ekscelencya pan Minister domagać się także przyjęcia wszystkich kosztów adaptacyi w gmachu szpitalnym i położniczym na fundusz krajowy. Jakkolwiek też położenie finansowe kraju i wydatki, czekające obecnie fundusz krajowy nie uchodzą mojej uwagi, to i ja z mej strony muszę najgoręcej upraszać Świątny Wydział krajowy, ażeby zechciał pójść jeszcze dalej w duchu wskazanym Jego odezwą z dnia 16. marca r. b. a decydując się na nieco większe ofiary, usunął ostatecznie trudności, które stoją jeszcze w drodze utworzeniu fakultetu lekarskiego we Lwowie.

Chwila obecna jest jak rzadko przyjazną dla urzeczywistnienia tego celu, do którego kraj i Sejm od tak dawna bez skutku zmierzał. Byłoby też rzeczą nader przykrą, gdyby ona miała minąć bezowocnie wskutek przeciągania się układów, dlatego raczy również Świątny Wydział krajowy nie obstawać przy niektórych swoich żądaniach wyrażonych w odezwie z dnia 16. marca b. r., które nie mają większej doniosłości a sprowadziłyby musiały zwłokę. Do takich liczę: 1) kwestyę, że zwłoki ubogich chorych szpitalnych mogą być oddane na cele nauki tylko pod warunkiem, że rodzina się nie sprzeciwi; 2) kwestyę bonifikacyi prosektora, gdyż c. k. Rządowi nie podobna już dzisiaj wiązać się formalnie w sprawie nominacyi profesorów a nie ulega przecież wątpliwości, że siły szpitala, o ile względem nauki zadość uczynią, będą miały przytem naturalne pierwszeństwo.

Byłoby wreszcie nader pożądanem, ażeby Świątny Wydział krajowy już dzisiaj w projekcie umowy umieścił szczegółowy sposób obliczania nadwyżki utrzymania chorych. Badeni w. r

D e k l a r a c y a .

Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem obo-
wiązuje się Sejmowi tegoż Królestwa na najbliższej Jego sesyi przedłożyć do uchwały i zalecić
przyjęcie następującego wniosku:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia
Wydział krajowy do zawarcia imieniem funduszu krajowego z c. k. Rządem następującej umowy
w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie:

U m o w a ,

która została zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wiel-
kiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego a c. k. Administracją państwa
w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy obowiązuje się na gruncie, należącym do ogólnego szpitala krajowego
we Lwowie, wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnę-
trzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak,
aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu
z c. k. Rządem w ten sposób, iż

a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4—6 sal większych i 4 pokoje (separatki)
razem na 50 łózek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratorium bakteryologiczne
i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratorium dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię,
dla chorych przychodnich, mieszkanie dla dwóch asystentów po jednym pokoju i przedpokoju
w suterrenach lub na poddaszu dwa pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzorczyńni, izbę do
przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;

b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale chorych po 10 łózek, 2 separatki, salę
operacyjną małą do laparotomii, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych
przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antyseptycznych, dwa mieszkania asystentów
i dwa mieszkania dozorców, garderobę uczniów, kuchnię, łazienki dla chorych i dla personelu,
windę, wychodki, w osobnym zabudowaniu podręczną pracownię bakteryologiczną;

c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łózek dla chorych gi-
nekologicznych, 2 sale po 12 łózek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łózkach dla położnic
chorych, 8 separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla
rodzących, salę wykładową, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profe-
sora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych i bakteryologicznych, pokój do ćwiczeń operacyjnych,
mieszkanie dla dwóch asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów
o dwóch łózkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby,
dwie kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptację:

a) klinikę chorób ocznych, obejmującą 6 sal chorych po sześć łóżek, 4 separatki po jednym łóżku, amfiteatralną salę operacyjną zarazem wykładową, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozoreczny i pokój dla dozoreczni starszej, kuchnię, łazienki wychodki, pokój dla służącego;

c) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą 8 sal chorych po 5 łóżek, salę wykładową a zarazem operacyjną, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych pięciu klinik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym. Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów ztąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe zupełnie urządzone odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w czasie oznaczyć się mającym przez c. k. Rząd zaraz po ogłoszeniu Najwyższego postanowienia, zaprowadzającego fakultet lekarski na c. k. Uniwersytecie we Lwowie, jednakże nie wcześniej jak klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897, klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897, klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI. C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik. Sprzęty jednak, sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu, pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala, krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący klinikami są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach, jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykłe oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. Gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztu porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki i t. p. ze względu na potrzeby nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa. Sposób obciążenia tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracją państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się je pomieścić w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu z c. k. Administracją państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XI. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego a zmarłych w szpitalu mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego. Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adaptacji, wymienionych w art. I niniejszej umowy, obowiązuje się przyczynić subwencją 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok, w którym Wydział krajowy rozpocznie budowę pawilonów klinicznych.

XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących niestemplowanych, podpisanych przez c. k. Namiestnika Galicyi oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego. Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego.

Alegat E. do sprawozdania Wydziału krajowego LWkr. 50634/1891.

O d p i s

odezwę Wydziału krajowego z dnia 15. września 1891, l. 40278 do Świątelnego c. k. Prezydium Namiestnictwa w miejscu.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 23. sierpnia b. r. l. 8500/kr., którą Świątelnego c. k. Prezydium udzieliło nam uprzejmie projekt żądanej przez Jego Ekscelencyę pana Ministra wyznań i oświaty deklaracyi, określającej obowiązki i świadczenia funduszu krajowego celem nławtwienia utrzymania fakultetu medycznego przy tutejszej wszechnicy, Wydział krajowy ma zaszczyt przesłać Świątelnemu c. k. Prezydium w załączeniu deklaracyę w tym przedmiocie po wprowadzeniu atoli do niektórych ustępów zmian, uzasadnionych faktycznym stanem rzeczy i wywołanych konieczną potrzebą. Zmiany te, na które c. k. wiceprezydent Rady szkolnej Dr. Bobrzyński po porozumieniu się z Szefem Departamentu szpitalnego, w Wydziale krajowym się zgodził, brzmią jak następuje:

W art. II. ustęp c) po wyrazach „salę wykładową“, uchwalił Wydział krajowy dodać ustęp, „która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych“.

W art. III. ustęp d) zamiast: „6 sal dla chorych po 6 łóżek i 4 separatki po 1 łóżku“ zamieściliśmy ustęp: „potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych“, tudzież po wyrazach „salę operacyjną zarazem wykładową“—ustęp: „która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych;“ natomiast zaś opuściliśmy w tym artykule w ustępie e. wyrazy: „salę wykładową a zarazem operacyjną“.

Nadto w art. III. e) zamiast proponowanych 8 sal chorych po 5 łóżek, zamieściliśmy wyrazy: „potrzebną ilość sal dla chorych na pomieszczenie 40 łóżek“.

Do wprowadzenia zmian w brzmieniu powyższych artykułów II. i III. zniewolił nas przede wszystkim wzgląd na znaczne zaoszczędzenie miejsca i kosztów a nadto i ta okoliczność, że jak to się na innych wszechnicach praktykuje, sala wykładowa służyć może tak dla medyków jak i akuszerok a to z uwagi, że wykłady te nie odbywają się równocześnie, nadto obecny gmach szpitala krajowego nie posiada takich sal obok siebie, ażeby na pomieszczenie proponowanej ilości łóżek wystarczyły. Sama bowiem konfiguracja i rozdział sal na to nie pozwalają.

Staraniem atoli naszym będzie dostarczyć potrzebnej ilości sal na pomieszczenie 40 łóżek w jednym kompleksie dla każdej kliniki.

Godząc się w zasadzie na brzmienie Art. IV. projektu deklaracji, uchwalił Wydział krajowy wprowadzić do tegoż li zastrzeżenie, iż koszt urządzenia wymienionych klinik nie mogą przekraczać ogólnej sumy 20.000 zł. Do zastrzeżenia tego powoduje nas okoliczność, że jak to dołączone obliczenie udowadnia, wypada koszt urządzenia wewnętrznego sali na 10 łóżek, praktykowanego w szpitalu krajowym na 1018 zł. Jedno łóżko więc kosztuje 101 zł. 80 ct. Zatem 170 łóżek będzie kosztować . . . . . 17.306 zł.

Dodając zaś do tego koszt urządzenia pokoju sekundaryusza (136 zł.), koszt urządzenia kancelaryi lekarza ordynującego (56 zł.), koszt urządzenia łazienki na 4 wanny (80 zł.), wypadnie na jedno łóżko 109 zł. 80 ct., czyli na 170 łóżek ogólna suma . . . . . 18.660 zł.

Czyniąc zadość życzeniu wyrażonemu w końcowym ustępie szacownej odezwy co do podania sposobu obliczenia nadwyżki utrzymania chorych na klinikach, proponujemy jako Art. XIV. następujący dodatek: „Nadwyżka utrzymania chorych na klinikach będzie obliczana przez prowadzenie osobnych rachunków klinicznych a osobnych oddziałowych. Wydatki zaś wspólne administracyjne, ciężące na funduszu szpitalnym, będą przy obliczeniu tem zarówno przy rachunku klinicznym jako też ściśle szpitalnym pominięte.

Nadmieniamy przy tem, że po upływie lat trzech, skoro na podstawie dokonanych obliczeń i wyników rachunkowych uzyskaną zostanie pewna stała cyfra w tym względzie, nadwyżka kosztu utrzymania chorych będzie mogła być pokrywaną przez ustanowienie ryczałtu. Pragnąc o ile możności usunąć wszelkie kwestye, któreby mogły dać powód do zwłoki lub utrudniały spieszniejsze urzeczywistnienie żądań kraju co do uzupełnienia wszechnicy lwowskiej fakultetem medycznym, przyjął Wydział krajowy wszystkie dalsze artykuły projektu deklaracji w brzmieniu proponowanem przez Światne c. k. Prezydium w przekonaniu, iż zmiany, które po porozumieniu się z J. W. Wiceprezydentem Bobrzyńskim ze względu na interes funduszu krajowego i faktyczne stosunki proponujemy, za uzasadnione poczytane zostaną.

Idąc zaś jeszcze dalej w kierunku ułatwień, jakie w tym względzie poczynić możemy, a mając głównie cel na oku, odstępujemy na wniosek Światnego c. k. Prezydium od warunku zastrzegającego zezwolenie rodziny na oddanie zwłok ubogich zmarłych w szpitalu na cele nauki, niemniej pozostawiamy słusznemu i sprawiedliwemu ocenieniu c. k. Rządu sprawę nominacji profesorów, względnie bonifikacji pominiętych lekarzy dotychczasowych szpitala i przedstawiamy na zapewnieniu, że tymże pierwszeństwem przysłużyć będzie, o ile względom nauki zadość uczynią. Przyjmując zakomunikowane nam oświadczenie co do wysokości subwencji, na

jaką kraj nasz z tytułu udziału w kosztach budowy pawilonów ze strony JE. p. Ministra oświaty liczyć może, tudzież zgadzając na sposób i warunki wypłaty, wyrażamy nadzieję, iż z uwagi na okoliczność, że w innych krajach jak np. w Pradze aktywowanie obu wszechnie nastąpiło bez przyczynienia się funduszu krajowego, tudzież ze względu na położenie materialne kraju naszego, c. k. Rząd uznać raczy doniosłość ofiar i gotowość do ustępstw, jakie w tym kierunku objawiliśmy i na podstawie niniejszej deklaracji przystąpić zechce do możliwie spiesznego zadość uczynienia oddawna uznanej potrzeby kraju. Wreszcie składamy tu zapewnienie, iż popierać i bronić będziemy wobec Wysokiego Sejmu zobowiązań zawartych w dołączonej deklaracji, która wszakże uzyskać może moc obowiązującą tylko przez uchwałę sejmową, której dziś już przesądzać nie możemy

D. j. w.

Subalegat do Alegetu E. do sprawozdania Wydziału kraj. LWkr. 50634|1891.

D e k l a r a c y a .

Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem obowiązuje się Sejmowi tegoż Królestwa na najbliższej Jego sesyi przedłożyć do uchwały i zalecić przyjęcie następującego wniosku:

„Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy do zawarcia imieniem funduszu krajowego z c. k. Rządem następującej umowy w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie“.

U m o w a ,

która zastała zawartą pomiędzy Wydziałem krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem imieniem funduszu krajowego, a c. k. Administracją państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

I. Wydział krajowy obowiązuje się na gruncie należącym do ogólnego szpitala krajowego we Lwowie wybudować kosztem funduszu krajowego dwa nowe pawilony na klinikę wewnętrzną i chirurgiczną, zaś zamierzony szpital położniczy rozszerzyć kosztem tegoż funduszu tak, aby obejmował także klinikę położniczą i ginekologiczną.

II. Plany tych trzech budynków ułożone będą przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem w ten sposób, że:

a) klinika chorób wewnętrznych obejmować ma 4 do 6 sal większych i 4 pokoje (separatki), razem na 50 łózek, amfiteatralną salę wykładową, podręczne laboratorium bakteriologiczne i chemiczno-mikroskopowe, oraz małe laboratorium dla uczniów, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie dla 2 asystentów po jednym pokoju i przedpokoju, w suterrenach lub na poddaszu 2 pokoje dla służby i jeden pokój dla nadzoreczni, izbę do przechowania zwierząt dla doświadczeń, łazienkę, kuchnię i wychodki;

b) klinika chirurgiczna obejmować ma 4 sale dla chorych po 10 łóżek, 2 separatki, salę operacyjną, zarazem wykładową, salę operacyjną małą do laparatomii, gabinet profesora, poczekalnię i salę ordynacyjną dla chorych przychodnich, pokój do przyrządzania opatrunków antyseptycznych, 2 mieszkania asystentów i 2 mieszkania dozorców, garderobę uczniów, kuchnię, łazienki dla chorych i dla personalu, windę, wychodki, w osobnym zabudowaniu podręczną pracownię bakteriologiczną;

c) klinika położniczo-ginekologiczna obejmować ma 2 sale po 12 łóżek dla chorych ginekologicznych, 2 sale po 12 łóżek dla położnic zdrowych, 1 salę o 6 łóżkach dla położnic chorych, ośm separatek dla niezwykłych przypadków położniczych i ginekologicznych, salę dla ciężarnych, salę operacyjną, salę dla rodzących, salę wykładową, która służyć będzie także do wykładów w szkole położnych, poczekalnię dla chorych przychodnich, kancelaryę, gabinet profesora, pokój dla ćwiczeń mikroskopowych i bakteriologicznych, pokój do ćwiczeń operacyjnych, mieszkanie dla 2 asystentów, mieszkanie dla akuszerki, pokój dla dyżurujących uczniów o 2 łóżkach, pokój dla posługaczek, pokój dla posługaczek wolnych w nocy od służby, magazyn na bieliznę i sprzęty, łazienki, 2 kuchnie.

III. Oprócz tego zobowiązuje się Wydział krajowy w głównym gmachu szpitalnym umieścić, przeprowadzając na koszt funduszu krajowego stosowną adaptację:

d) klinikę chorób ocznych, obejmującą potrzebną ilość sal do umieszczenia 40 łóżek dla chorych, amfiteatralną salę operacyjną, zarazem wykładową, która ma służyć także dla wykładów kliniki chorób skórnych i wenerycznych, poczekalnię dla chorych przychodnich, pokój ordynacyjny dla tychże, pokój dla badań oftalmologicznych, gabinet profesora, mieszkanie asystenta, pokój dla dozoreczny i pokój dla dozoreczyni starszej, kuchnię, łazienki, wychodki, pokój dla służącego.

e) klinikę chorób skórnych i wenerycznych, obejmującą potrzebną ilość sal dla chorych na umieszczenie 40 łóżek, gabinet profesora, poczekalnię dla chorych przychodnich, mieszkanie asystenta, łazienki z 7 wannami, kuchnię, wychodki, mieszkanie sług.

IV. Dla wszystkich powyżej wymienionych 5 kliniik dostarczy Wydział krajowy kosztem funduszu krajowego całe urządzenie wewnętrzne, jednakże tylko takie, jakie jest używane w szpitalu krajowym. Koszta tego urządzenia nie mogą przekraczać sumy 20.000 zł. Gdyby c. k. Rząd żądał pod tym względem zmian i ulepszeń, porozumie się w swoim czasie z Wydziałem krajowym, przyjmując na skarb państwa nadwyżkę kosztów ztąd wynikłą.

V. Wszystkie kliniki powyższe zupełnie urządzone odda Wydział krajowy na użytek fakultetu lekarskiego w czasie oznaczyć się mającym przez c. k. Rząd zaraz po ogłoszeniu Najwyższego postanowienia zaprowadzającego fakultet lekarski na c. k. Uniwersytecie we Lwowie, jednakże nie wcześniej, jak klinikę wewnętrzną i klinikę chirurgiczną dnia 1. kwietnia 1897, klinikę okulistyczną dnia 1. października 1897, klinikę położniczą i ginekologiczną i klinikę chorób skórnych i wenerycznych dnia 1. października 1898.

VI C. k. skarb państwa ze względu na art. IV. i XIII. niniejszej umowy nie nabywa żadnego prawa własności gmachów i sprzętów oddanych na użytek klinik, sprzęty jednak sprawione wyłącznym kosztem c. k. skarbu pozostają jego własnością i w osobnym inwentarzu będą zapisywane.

VII. Każdy oddział kliniczny jest zarazem oddziałem szpitala krajowego i podlega jako taki ogólnym normom i zarządowi szpitala, ustanowionemu przez Wydział krajowy z uwzględnieniem wszakże wymagań nauki klinicznej.

Profesorowie kierujący kliniką są zarazem bezpłatnymi prymaryuszami na tych klinikach jako na oddziałach szpitalnych i mają się do przepisów szpitalnych, jako prymaryusze zastosować. Sekundaryusze szpitalni i służba na klinikach będą podlegali profesorom, jako prymaryuszom.

VIII. Profesorom klinicznym służy prawo wybierania chorych do swoich oddziałów klinicznych ze wszystkich innych oddziałów szpitalnych, o ile chory temu się nie sprzeciwi; służy im także prawo zwracania chorych ze swoich oddziałów na zwykłe oddziały szpitalne, o ile chorzy ci według przepisów szpitalnych do szpitala się kwalifikują.

IX. Koszta zwykłego utrzymania gmachów i ich wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy, gdyby jednak c. k. Rząd na oddanych fakultetowi do użytku oddziałach klinicznych domagał się zmian, obowiązany jest pod względem kosztów porozumieć się za każdym razem osobno z Wydziałem krajowym.

X. Koszta zwykłego szpitalnego utrzymania chorych na oddziałach klinicznych ponosi fundusz krajowy. O ile koszta te utrzymania chorych t. j. żywienie, lekarstwa, opatrunki itp. ze względu na potrzebę nauki uniwersyteckiej przekraczać będą obowiązującą normę szpitalną, nadwyżkę tę pokrywać będzie corocznie c. k. skarb państwa.

Sposób obliczenia tej nadwyżki i pokrywania jej pozostawia się osobnemu pomiędzy Wydziałem krajowym a c. k. Administracją państwową zawrzeć się mającemu porozumieniu.

XI. Gdyby na fakultecie lekarskim inne kliniki, mianowicie klinika laryngologiczna, klinika chorób uszu i klinika chorób nerwowych miały być zaprowadzone, Wydział krajowy obowiązuje się pomieścić je w gmachu szpitala krajowego na podstawie osobnego układu z c. k. Administracją państwową zawrzeć się mającego w myśl zasad przyjętych w obecnej umowie.

XII. Zwłoki ubogich leczonych kosztem funduszu krajowego a zmarłych w szpitalu mają służyć za przedmiot nauki w oddziałach nieklinicznych fakultetu lekarskiego. Profesor anatomii patologicznej będzie pełnił bezpłatnie obowiązki prosektora szpitalnego.

XIII. C. k. skarb państwa do kosztów budowy i adaptacji wymienionych w art. I. niniejszej umowy obowiązuje się przyczynić subwencją 150.000 zł., którą wypłaci do kasy Wydziału krajowego w trzech ratach rocznych po 50.000 zł. w ten sposób, iż pierwsza rata przypadnie na rok, w którym Wydział krajowy rozpocznie budowę pawilonów klinicznych.

XIV. Akt umowy tej wystawia się w dwóch egzemplarzach równobrzmiących, nieostemplowanych, podpisanych przez Namiestnika Galicyi, oraz przez Marszałka i dwóch Członków Wydziału krajowego.

Jeden egzemplarz przechowany będzie w aktach c. k. Namiestnictwa, drugi w aktach Wydziału krajowego. We Lwowie dnia 15. września 1891.

Ze strony Wydziału krajowego Antoni Jaxa Chamiec, zastępca Marszałka krajowego, Dr. Franciszek Hoszard w. r. członek Wydziału krajowego, Tadeusz Romanowicz w. r. członek Wydziału krajowego.